

Lokman kelimesinin İbrânice veya Süryânice olduğu belirtilmektedir. Kur'an'da Hazreti Lokman'la ilgili bilgiler, aynı adı taşıyan sûrede onun iki defa ismen zikredilmesinden ve oğluna verdiği bazı öğütlerin naklinden ibaretti. (Lokmân 31/12-19).

LOKMAN HEKİM'İN (A.S.) HAYATI

Hikmetli nasihatleriyle destanlaşan **Hazret-i Lokman** -aleyhisselâm-, zâhirî ve bâtinî hekimlerin pîridir.

Rivâyetlere göre Eyyûb -aleyhisselâm- ile akrabâdır ve pek çok peygamberin hizmetinde bulunmuştur.

Buna karşılık Câhiliye şiirinde ve kısas-ı enbiyâ başta olmak üzere bazı İslâmî kaynaklarda Lokman'a dair çeşitli rivayetler yer almakta ve bu rivayetlerdeki bilgilerin aynı adı taşıyan veya benzer niteliklere sahip farklı kişilere ait olduğu ve bunların birbirine karıştırıldığı ifade edilmektedir.

Gerçekte biri **Kur'an'da zikredilen ve kendisine hikmet verilmesi sebebiyle Lokmânü'l-hakîm (Lokman Hekim) diye mâruf olan**, diğeri ise **Arap şiirinde Lokmân b. Âd** olarak geçen iki kişinin mevcudiyeti yanında (Cevâd Ali, I, 316-317) zaman içinde muhtelif kişilere ait çeşitli özellikler de bu isim etrafında toplanmıştır.

İslâm'dan önce Araplar arasında uzun ömrü, bilgeliği ve darbimeselleriyle temayüz eden Lokman, Câhiliye dönemi şiirlerinde Hz. Hûd'un (a.s.) kavmine adını veren Âd'a nisbetle Lokmân b. Âd olarak geçmekte, ancak İslâmî kaynaklarda bu zatın Kur'an'da zikredilen Lokman olmadığı belirtilmektedir, (Câhiz, I, 126; Fîrûzâbâdî, VI, 90) Hz. Lokman'ın Kur'an'da örnek bir şahsiyet olarak takdim edilmesi onun Arap toplumunca bilindiğini göstermektedir.

Lokman Hekîm, bir Peygamber veya velidir. Fakat İslâm âlimlerinin çoğu, onun peygamber değil, hikmet ve takvâ sahibi, tefekkür ehli, sâlih bir zât olduğu kanaatindedir.

HZ. LOKMAN (A.S.) NE KADAR SÜRE YAŞAMIŞTIR?

Lokman'ın ne kadar yaşadığı konusunda farklı rivayetler vardır. Bu rivayetlere göre Lokman Allah'tan uzun ömür dilemiş, tercih kendisine bırakılınca Araplar'da uzun ömrün simgesi olan kartaldan hareketle yedi kartal ömrü kadar yaşamayı istemiştir (Taberî, Târîh, I, 223). Lokman'ın beş yüz altmış, bin, üç bin, üç bin beş yüz veya dört bin yıl yaşadığı nakledilmektedir. Bu sebeple kendisine **“Lokmânü'n-nüsûr”** (kartallar kadar uzun yaşayan Lokman) denildiği gibi **“el-Muammer”** (uzun ömürlü) lakabıyla da anılmıştır (Nüveyrî, XIII, 60). Ebû Hâtim es-Sicistânî uzun ömürlüler arasında Lokman'ı Hızır'dan sonra ikinci sırada zikreder (el-Mu'ammerün, s. 4-5). Vefat ettiğinde Ahkâf'ta Hûd peygamberin kabrinin yakınına defnedildiği söylenir (Vehb b. Münebbih, s. 78-85). Yâkût, onun mezarının Taberiye gölünün doğu tarafında veya Remle'de, bir rivayete göre de Yemen'de olduğunu nakletmektedir (Mu'cemü'l-büldân, IV, 19). (islamansiklopesi)

HİKMET NEDİR?

Lokman'ın -aleyhisselâm- **“hikmet”** ehli olduğu, Kur'an-ı Kerîm'de kendi adıyla anılan sûrede şöyle beyân edilmektedir:

“Andolsun ki Biz Lokmân'a; «Allâh'a şükret!» diyerek hikmet verdik...” (Lokman, 12)

Hikmet; eşyânın hakikatini ve esrârını idrâk edebilmektir.

Hikmet; hakikatleri idrâk husûsunda akla aczini kavratmaktır. Akılla kavranamayan nice sırlar, ancak hikmetle çözümlür. Kâinattaki ilâhî tecellîler de hikmet nazarıyla okunabilir.

Zemahşerî, Lokmân Hekîm'in hikmetine misâl olarak şu hâdiseyi nakleder:

Birgün Dâvûd -aleyhisselâm-, Lokmân Hekîm'den bir koyun kesip en iyi yerinden iki parça getirmesini istedi. Lokmân Hekîm de ona, kestiği hayvanın dilini ve yüreğini getirdi. Aradan birkaç gün geçtikten sonra Dâvûd -aleyhisselâm-, bu defâ hayvanın en kötü yerinden iki parça et getirmesini talep etti. Lokmân Hekîm, yine koyunun dil ve yüreğini getirdi. Hazret-i Dâvûd, ona bunun sebebini sorunca da şöyle dedi:

“–Bu ikisi iyi olursa, bunlardan daha iyisi; kötü olursa, bunlardan daha kötüsü olmaz!..” (Zemahşerî, *Keşşâf*, V, 18)

LOKMAN HEKİM (A.S.) VE HİKMET İLE İLGİLİ RİVAYETLER

Rivayete göre Lokman'dan nübüvvetle hikmetten birini seçmesi istenince hikmeti tercih etmiş, hilâfet Dâvûd'a verilmiş, Lokman da ona vezir olmuştur (Kurtubî, XIV, 60). İkrime el-Berberî ve Şa'bî onun nebî olduğunu söylemekteyse de Katâde b. Diâme, Mücâhid b. Cebr gibi âlimlere göre nebî değil hakîmdir (Taberî, Câmi'u'l-beyân, XXI, 67).

Diğer bir yandan hakkında **Lokman Hekim Efsanesi** olarak geçen ve ölümsüzlük iksirini bulmasının konu olduğu bir hikayede yıllarca dilden dile kulaktan kulağa yayılarak günümüze kadar gelmiştir.

Kur'an-ı Kerîm'in Mekke'de nâzil olan 31. sûresi Lokmân adını taşımaktadır. Fakat bu sûrede Lokman'ın kimliğine dair bilgi bulunmadığı gibi Âd kavminden ve onlara gönderilen Hûd peygamberden bahseden diğer sûrelerde de onun adından söz edilmemektedir. Lokmân sûresinde (31/12-19) Lokman'a hikmet verildiği bildirilmekte ve oğluna hitaben iman, ibadet, ahlâk ve görgü kurallarına dair öğütleri aktarılmaktadır. Lokman'a verilen hikmetin ilim, üstün kavrama yeteneği, isabetli söz ve davranış, ilim-amel uygunluğu, din konusunda derin bilgi olduğu belirtilmektedir (a.g.e., XXI, 67; Fahreddin er-Râzî, XXV, 145). (islamansiklopedisi)